

Et pionérearbeide om Islam 102581

Aftenposten Tirsdag 27. oktober 1992

På årets bokmesse i Frankfurt vakte en norsk bok om et ikke særlig norsk emne spesiell oppmerksomhet.

**ERLE MOESTUE BUGGE
ERIK BERGLUND (foto)**

Tove Stang Dahls «Den muslimske familie», som kommer ut i disse dager, gir en analyse av kvinners rettssikkerhet i den muslimske verden. Boken er under oversettelse til engelsk. Seks land har henvendt seg til Universitetsforlaget med tanke på utgivelse, for manuskriptet er kommet mellom to permer.

Boken springer ut av et større forskningsprosjekt utført i samarbeid med antropologen Unni Wikan, som har studert fattige familier i Levesett i Kairo, Wikan har fulgt 33 familier på nært hold siden 1969. Da hun fikk behov for et tverrfaglig samarbeid med en jurist og en psykolog, henvendte hun seg til Tove Stang Dahl.

Boken er skrevet for å øke forståelsen mellom forskjellige kulturer. Det er mitt eneste ærend. Men for å forstå må man kjenne til hvilke grunnleggende prinsipper som styrer et samfunn, i dette tilfellet det muslimske. Jeg har ikke fordypet meg i detaljer, sier Tove Stang Dahl.

Eksport

Dr. philos Tove Stang Dahl har faglig bakgrunn i kriminologi, offentlig rett og sosiologi. Hun er grunnleggeren av det kvinneverettslige studium ved universitetet i Oslo og er vant til å studere rettsreglers virkning på menneskers dagligliv. Forfatteren har utviklet en forskningsmetode som passer godt for fremmede kulturer. For sin pionérinnsats ble hun i 1986 utnevnt til æresdoktor ved Københavns universitet.

Vi som har kvinneverettslig erfaring fra arbeidet med universitetene i det sørlige og østlige Afrika, blant annet. Kvinneveretten er et fag som lett lar seg eksportere. Det er en kobling av vanlig rettsvitenskap, analyse av hverdagslivet og studier av moral og etikk. Denne etis-

ke dimensjon som er typisk for vårt fag, har for øvrig ført til at vi blir beskyldt for ikke å være nøytrale og vitenskapelige nok, men dette er høyst urettferdig, sier Tove Stang Dahl.

Men er det ikke kulturimperialisme å overføre våre kvinnevertslige verdier til den muslimske verden?

— Nei, det vi kan lære bort er selve metoden — måten å koble sammen de tre momentene. Så kan for eksempel afrikanerne analysere sine regler etter denne metoden — sin egne moral, sin egen etikk. Kvinneverett er blitt et fag ved flere universiteter på det afrikanske kontinent. Og jeg er dypt imponert over medarbeiderne ved Avdeling for kvinneverett i Oslo som har stupe ut i denne siden av faget og bygget det opp. Særlig har Anne Hellum, Nina Berg og Aase Gundersen vært drivende krefter.

Sammen med Unni Wikan har Tove Stang Dahl besøkt fattigkvarterene i Kairo, og blir beveget når hun tenker på den gjestfrie og tillitsfulle måten hun ble tatt imot på, til tross for de ofte svært nærgående spørsmål som ble stilt. For eksempel spørsmål knyttet til seksualitet.

Familien

— Hva gjør mest inntrykk i møtet med det muslimske samfunn?

— Familiens betydning. Den er samfunnets organiserende enhet.

— Hvordan er kvinnens rettslige stilling i dette familieveldet?

— Meget svak, formelt sett. Som troende har kvinnen full likestilling, men går man forholdene nærmere etter i sømmene, blir kvinnekrimineringen tydelig. Det dreier seg om et hierarki hvor mannen har forrang. Koranen sier at hans ord er det siste ord. Hennes plikt er å adlyde, hans er å forsørge. Kvinnen har plikt til å gjøre alt mannen ber om. Hvis hun for eksempel blir borte fra hjemmet, har han tradisjonelt hatt rett til å hente henne hjem med makt — også med politimakt. Selv ikke i forlovelsesstiden skal hun forlate sitt hjem uten hans tillatelse. Man kan trygt si at kvinner i Islam har hjemmeplikt.

TOLERANSE: Mitt eneste ærend med «Den muslimske familie» er å øke forståelsen mellom forskjellige kulturer, sier Tove Stang Dahl.

— Hva ser De som positive verdier i det islamske samfunnssystem?

— Kvinnene nyter stor respekt i sin samfunnsoppbygging og de gjør et betydningsfullt arbeid. Livsmotivet er: Gjøre det bedre for barna, fore dem frem, gi

dem utdanning. Selv i Kairos fattigste strøk fungerer dette på en helt utrolig måte. Unge mødre gir avkall på sitt eget navn når den førstefødte kommer til verden. Lalla for eksempel heter i dag Umm Ali — moren til Ali. Dette gjelder for pl-

ker som for gutter, forteller Tove Stang Dahl.

Hun legger til at hun nok kan ha gjort bildet litt rosenrødt: I enkelte miljøer spilles det sørgemusikk hvis det nyfødte barnet er en pike.

— Hva skjer når to så for-

skjellige rettsoppfatninger som den norske og den muslimske møtes?

Ikke mannefiendtlig

— Vi har liten erfaring og vi oppfører oss klossete. Men det er liten tvil om at mange muslimske menn i Norge manipulerer norske myndigheter og rettsvesen. Kvinnene holdes hjemme, lærer ikke norsk, får ikke ta del i det norske samfunn. Det kan være handlinger som er på kanten av norsk lov og jeg mener at enhver innvandrere som kommer til Norge må bøy seg for norsk straffelov. Det virker som om mennene får mer makt når de kommer hit. Men boken er skrevet i sympati for det fremmede, og jeg håper den viser vilje til å leve seg inn i et fremmed system. Den er ikke «mannefiendtlig».

— Til tross for bokens vitenskapelige preg viser den et sterkt personlig engasjement?

— Ja, den er skrevet med følelsesmessig nærhet. Boken kommer dem i møte som ikke har talerett og jeg håper den vil styrke det jeg kaller global kommunikasjon. Skal verden bestå, må vi forstå de grunnleggende prinsippene i andre kulturer. Vi kan ikke bare ta avstand fra dem, og vi må passe på ikke å stanse opp ved det jeg kaller ryggmargsreaksjoner.

Menneskerettigheter

— Kvinneverettens funksjon i dag?

— Her i Norge er den blitt en del av den alminnelige jusen. Den er kommet for å bli, selv om vi nok må passe på å holde den i hevd, og at det vi har oppnådd blir respektert. Juristene har store oppgaver i menneskerettighetsarbeidet. Hvis vi skal komme videre, må vi gjøre menneskerettighetene mer konkrete og la dem omfatte hvordan mennesker kan ha det i hverdagen, sier Tove Stang Dahl. Så legger hun til, usentimentalt:

— Hvis jeg får leve videre kommer jeg til å arbeide med kvinneverett i et menneskerettighetsperspektiv.

Det knallblå blikket hennes lyser varmt. Langvarig sykdom har tappet henne for krefter. Men hun har bevart livsmotet.

KOMMENTAR